

กิจกรรมดูนกเหยี่ยว @ ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ปากพลี

คลังหัตถ์นครนายก

การดูนกนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ธรรมชาติ การดูนกในธรรมชาติไม่เพียงเป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน แต่ยังช่วยทำให้เกิดความเข้าใจต่อระบบอินทรีย์ที่ก่อตัวกันระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะการดูนกไม่ใช่เพียงการได้ "เห็น" นกเท่านั้น แต่หมายถึงการเข้าใจนกซึ่งในบรรดานกไม่มีน้อยกว่า ๑,๐๙๕ ชนิด ที่พบได้ในเมืองไทยนั้น มีถิ่นอาศัย พฤติกรรม ตลอดจนลักษณะเด่น แตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เกิดจากความพยายามปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดได้ในธรรมชาติ

การดูนกให้มีความสุข สนุก และได้ความรู้หลักสำคัญที่ควรปฏิบัติเป็นสากลเพียงข้อเดียวคือ **"ความสุขของนกต้องมาก่อน"** นั่นคือ ต้องหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการรบกวนนก หรือคาดว่าจะเป็นการรบกวนนกในทุกกรณี

กฎในการดูนกเบื้องต้น

- ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่และชนิดนกในพื้นที่มาล่วงหน้า ทั้งชนิดที่คาดว่าจะพบเสียงร้อง ขลุ่ย ออกเสียงเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ๓-๕ คน เป็นการเพิ่มโอกาสพบเห็นนกและลดการรบกวนนก
- เยี่ยมชมและเคลื่อนไหวช้าๆ อย่างระมัดระวัง ไม่ยืนอยู่ในจุดเด่นที่นกมองเห็นได้ง่าย
- สำรวจและฟังเสียงรอบตัวจากท้องฟ้า เรือยนต์ ลมพัด ลมมาจนถึงพื้นล่าง แต่ระดับมีนกต่างชนิดที่พบได้ กำหนดวิธีบอกตำแหน่งที่พบนกให้เข้าใจร่วมกันเสียก่อน
- ถ้าใช้ไฟฉายส่องนก หรือถ่ายภาพจากเจ็บบนฟ้า
- เดินช้าๆ หรือเลือกปิกนิกอยู่กับที่ ฟังเสียงรอบตัว จะช่วยให้พบนกในป่าเขตร้อนได้ดีกว่าการออกเดินในทุ่ง
- ห้ามพูดและรบกวนนก
- ดูนกอย่างรับผิดชอบ หลีกเลี่ยงการเข้าไปใกล้รังนกเกินไป ด้วยเหตุผลว่าต้องการเห็นหรือถ่ายภาพ
- เข้าใจนกแล้วอย่าละเลยนก ควรเฝ้าปราศรัยกับนกอพยพในท้องถิ่น หรือขอคำแนะนำกับคนในพื้นที่
- จดจำลักษณะ เสียง ลวดลายที่สำคัญของนกแต่ละชนิด เพื่อใช้ในการจำแนกชนิดเป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำ
- ทำเจ็บบนพื้นที่เป็นกลุ่ม และรายงานการพบเห็นชนิดหรือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวและอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

ข้อพึงระวังในการถ่ายภาพนก

- ใช้เลนส์ยาวโฟกัสที่เหมาะสม ยิงทางยาวโฟกัสมาก ทำให้มีระยะห่างมากขึ้น การรบกวนนกจะน้อยลง
- จำนวนผู้ถ่ายภาพในแต่ละครั้งไม่ควรมากเกินไป
- ภาพที่ดีมักได้จากตำแหน่งที่นกอพยพประจำเป็นเวลานาน โดยมากพบได้ใกล้จุดที่สร้างรัง
- การถ่ายภาพใกล้รังอาจทำให้พ่อแม่แม่งนกทิ้งรังได้ ซึ่งเคยเกิดเรื่องเช่นนี้ขึ้นมาแล้วกับนกหลายชนิด
- เลือกใช้โปรแกรมกล้องใน ระยะที่ไม่ใกล้เกินไป ไม่รบกวนนก และไม่สร้างปัญหากับคน
- ไม่ควรใช้อาหารล่อนก เพราะจะส่งผลให้พฤติกรรมของนกเปลี่ยนแปลงไป
- การปิดเสียงเตือนเสียงนก ควรทำอย่างระมัดระวังที่สุด

การเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสม

กล้องสองตา
กำลังขยาย ๘ เท่า เป็นกล้องที่เหมาะสมสำหรับใช้ดูนกในสถานการณ์ต่างๆ ไป ดูง่ายให้ภาพกว้าง การสั่นไหวน้อยกว่า และกำลังขยาย ๑๐ เท่า เป็นขนาดกำลังขยายสูงสุดที่ยังใช้งานได้ดีด้วยการจับถือ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่ หรือคนที่ไม่เปิดกล้อง

กล้องเทเลสโคป

เป็นกล้องตาเดียวกำลังขยายสูง ติดตั้งบนขาตั้งกล้องที่มีมั่นคงจึงมีน้ำหนักมากและเสียงจากการมองห่านกแต่ เทเลสโคป มีความสำคัญในการดูนกชายเลน นกในทุ่งโล่ง นกที่เกาะบนยอดไม้สูง และการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กๆ หรือนักดูนกหน้าใหม่ที่ขี้ใจงานกล้องสองตาได้ไม่ตลอดแล้ว

คู่มือดูนก

เป็นอุปกรณ์สำคัญที่สุดอีกชิ้นหนึ่งที่นักดูนกทุกคนต้องมี คู่มือดูนกไม่เพียงให้รายละเอียดทางกายภาพเพื่อบอกรายละเอียดของนก แต่ยังให้ข้อมูลอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น พฤติกรรม ลักษณะถิ่นอาศัยที่พบ แนวเขตการแพร่กระจาย ขลุ่ย นับเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่หาได้ในเบื้องต้น ก่อนออกไปดูนกในพื้นที่ต่างๆ

การใช้คู่มือดูนก ไม่ควรดูแต่ภาพเขียน แต่ควรอ่านรายละเอียดจากเนื้อหาที่กำกับภาพเขียนด้วย เพราะบางครั้งภาพเขียนนกชนิดต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือไม่สามารถให้รายละเอียดได้อย่างครบถ้วนตามความหลากหลายของธรรมชาติและควรเลือกคู่มือดูนกที่เป็นภาพเขียนเป็นมือหลักเล่มแรก ส่วนคู่มือดูนกที่เป็นภาพถ่าย มักมีข้อจำกัดในการแสดงภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของนกชนิดนั้นๆ จึงควรใช้เป็นคู่มืออ้างอิงระบับรองลงไป

ดูเหยี่ยวอพยพ @ ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ปากพลี

แหล่งรวมนกเหยี่ยวทุ่งใหญ่สาธารณประโยชน์

บ้านโคกสำโรง ตำบลท่าเรือ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

ทุ่งใหญ่สาธารณประโยชน์ ตำบลท่าเรือ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และพื้นที่ทุ่งนาโดยรอบ เป็นถิ่นอาศัยของนกนานาชนิด เป็นแหล่งรวมของเหยี่ยวดำไทยซึ่งเป็นเหยี่ยวประจำถิ่น ทำรังวางไข่ในประเทศไทย และเหยี่ยวหัวดำหรือเหยี่ยวดำอพยพที่ย้ายถิ่นมาจาก ประเทศศรีเลขา จีน มอริโกเลีย เกาหลีและญี่ปุ่น ซึ่งจะเดินทางเข้ามาอาศัยเป็นแหล่งรวมนอนตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม ของทุกปี เหยี่ยวดำเป็นนกหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ (เหยี่ยวนกอินทรีและอีแร้ง) ๑ ใน ๕๕ ชนิดของประเทศไทย เหยี่ยวดำที่ทุ่งนากปากพลี มี ๒ พันธุ์ ประกอบด้วย

๑. เหยี่ยวดำไทย

เป็นนกประจำถิ่นทำรังวางไข่ในประเทศไทย ไม่อพยพย้ายถิ่นตามฤดูกาล ประชากรมีจำนวนน้อยมากไม่ถึง ๑๐๐ ตัว สถานภาพเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ในประเทศไทย เพราะถูกขโมยลูกเหยี่ยวไปขายเป็นสัตว์เลี้ยง

๒. เหยี่ยวหัวดำ หรือเหยี่ยวดำอพยพ

เป็นนกอพยพเข้ามาในฤดูหนาว มีจำนวนมากกว่า ๑,๕๐๐ ตัว โดยเหยี่ยวดำอพยพจะเดินทางมาถึงทุ่งนากปากพลีตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ใช้ชีวิตตลอดฤดูหนาวถึงต้นเดือนมีนาคม จะอพยพย้ายถิ่นกลับไปทำรังวางไข่ตามเดิม เพื่อจับคู่ผสมพันธุ์และทำรังวางไข่เป็นประจําทุกปี เหยี่ยวดำล่าเหยื่อมากินเป็นอาหารหลัก อาจล่า สัตว์เลี้ยงลูกนรก ปลา หรือซากสัตว์ตายนั้น เหยี่ยวดำมีหน้าที่สำคัญในระบบนิเวศ ช่วยควบคุมจำนวนของหนูนาในธรรมชาติที่เป็นศัตรูทำลายข้าวของเกษตรกร ช่วยลดโอกาสเกิดการแพร่ระบาดของโรคเลปโตสไปโรซิส (leptospirosis) นอกจากเหยี่ยวดำไทยและเหยี่ยวดำอพยพแล้วทุ่งใหญ่สาธารณประโยชน์ และทุ่งนาโดยรอบยังมีนกอินทรีหัวดำใหญ่ที่เป็นนกอพยพ และเหยี่ยวหัวดำอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกับเหยี่ยวดำในทุ่งนากด้วยอีก ๑๐ ชนิด ได้แก่ นกอินทรีปีกลาย นกอินทรีทุ่งหญ้าสีดํา นกอินทรีหัวโหล่ว นกอินทรีเล็ก เหยี่ยวออสเปร เหยี่ยวนิวลัน เหยี่ยวดงดำขาว เหยี่ยวทุ่งพันธุเอเซียตะวันออก และเหยี่ยวคอแคบ ส่วนเหยี่ยวประจำถิ่นที่อาศัยอยู่ในทุ่งใหญ่สาธารณประโยชน์ และทุ่งนาโดยรอบตลอดปี ได้แก่ เหยี่ยวขาว เหยี่ยวแดง เหยี่ยวนกเขากวาง นกแสก รวมทั้งนกอื่นๆ อีกมากมาย

ข้อคิดชวนรู้ :

ไม่เลี้ยง ไม่ล่า ไม่ฆ่า ไม่ซื้อ

เหยี่ยวและนกอินทรีเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองการจับล่า เพื่อนำมาเลี้ยงหรือซื้อขายเป็นการกระทำผิดกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช ๒๕๓๕ แจ้งเบาะแส หรือการกระทำผิดกฎหมายที่ โทร. ๑๑๓๖ ตำรวจ ปกส. หรือสายด่วน ๑๑๓๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ขอขอบคุณข้อมูลจาก กลุ่มศึกษาเหยี่ยวและนกออินทรี และ นาย สัตวแพทย์ ดร.ไชยยันต์ เกสรดอกบัว คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาพ : พันเอกพิเศษฉัตรพร เกียรติรุ่ง และ ดร.ไชยยันต์ เกสรดอกบัว

เส้นทางท่องเที่ยว ดงเหยี่ยวอพยพ @ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ปากพลี เรียงวิถีวิถีชุมชน

วันแรก

- ออกเดินทางจากบ้าน ทุ่งใหญ่ จ.นครนายก
- เยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า-โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า" สักการะพระพุทธรูป, ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับทหารหลวง ภายในพิพิธภัณฑ์อาคาร ๑๐๐ ปี รร.จปร., ทอดสอบกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ อาทิ ยิงปืนจริง, เลื่อนข้ามลำน้ำ, ยิงธนู เป็นต้น
- รับประทานอาหารกลางวัน
- เรียนรู้วิถีชีวิตพื้นบ้าน "พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทย-พวน" ณ วัดฝั่งคลอง"
- ชมและชิมผลไม้สารพัดประโยชน์ทรงคุณค่าทางอาหาร "มะเดื่อฝรั่ง-Figs" ณ ศูนย์เกษตรอินทรีย์ออร์แกนิกเพียงพร้อมทั้ง ดึงดูดสอบถามข้อมูลกิจกรรม "ดูเหยี่ยวอพยพ@ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ ปากพลี" ศูนย์เกษตรอินทรีย์ออร์แกนิกเพียง ศูนย์ศึกษาวิจัย อิมจิตร โทร. ๐๘-๙๗๕๒-๖๖๓๓
- รับประทานอาหารเย็น เดินทางเข้าที่พัก หากเดินทางเป็นหมู่คณะต้องการจะรับประทานอาหารพื้นบ้านไทย-พวนแบบพวน หรือการแสดงพื้นบ้านไทยพวน ณ วัดฝั่งคลอง ก็สามารถจัดได้ ทั้งนี้ต้องติดต่อล่วงหน้า

วันที่สอง

- ตื่นแต่เช้ามุ่งหน้าสู่ "แหล่งรวมอนเหยี่ยวทุ่งใหญ่สาธารณประโยชน์@ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ปากพลี" อีกสักครั้งเพื่อสังเกตการณ์ การเดินทางของเหยี่ยวในช่วงเช้าก่อนจะออกหากินพร้อมทั้งหมอบดู นกประจำถิ่นที่มีความหลากหลาย / รับประทานอาหารเช้าแบบเบาๆ เคล้าความตื่นเต้นกับการออกหากินของเหยี่ยวนับหมื่นตัว และนกประจำถิ่น
- ไร่วังพระสักการะเกตุประดิษฐ์เจ้าอาวาส "หลวงพ่อสีนิต" ณ วัดลำบัวลอย
- รับประทานอาหารกลางวัน
- ผ่อนคลายความเมื่อยล้า "นวดแผนไทย" ณ โรงพยาบาลปากพลี
- หรือเยี่ยมชมวิถีการทำด้วยรักและภักดี เรียนรู้หรือสนทนากับช่างเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เครื่องสำอาง เครื่องดื่ม ณ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
- เลือกซื้อของฝากหลากหลาย ณ ตลาดหนองระอม ทั้งผักพื้นบ้าน ผลไม้ตามฤดูกาล อาหารแปรรูป ราคาอ่อมเยาว์
- เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ

- กำหนดการนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
- ช่วงเวลาที่เหมาะสม : เดือนพฤศจิกายน-มีนาคม ของทุกปี

กิจกรรม ดูนกเหยี่ยว

เหยี่ยวดำ
Black Kite

1
เหยี่ยวดำ
Black Kite

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Milvus migrans govinda* (Sykes, 1832)

ขนาด : 55 - 60 เซนติเมตร

วงศ์ : เหยี่ยว นกอินทรีและอีแร้ง

สถานภาพ : นกประจำถิ่น

การอนุรักษ์ : ใกล้สูญพันธุ์ จากถูกขโมยลูกเหยี่ยวมาขายในตลาดค้าสัตว์ป่าและแหล่งทำรังถูกรบกวน

2
เหยี่ยวหูดำหรือเหยี่ยวดำอพบพ
Black-eared Kite

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Milvus migrans lineatus* (Boddaert, 1783)

ขนาด : 55 - 60 เซนติเมตร

วงศ์ : เหยี่ยว นกอินทรีและอีแร้ง

สถานภาพ : นกอพยพ

การอนุรักษ์ : ไม่เสี่ยงสูญพันธุ์แต่ถูกจับมาขาย

เหยี่ยวหูดำหรือเหยี่ยวดำอพบพ
Black-eared Kite

3
นกอินทรีหัวไหล่ขาว
Imperial Eagle

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aquila heliaca* (Savigny, 1809)

ขนาด : 72 - 83 เซนติเมตร

วงศ์ : เหยี่ยว นกอินทรีและอีแร้ง

สถานภาพ : นกอพยพ

การอนุรักษ์ : มีแนวโน้มจะสูญพันธุ์ จากถูกล่าตายจากสารพิษ และแหล่งทำรังถูกทำลาย

4
นกอินทรีทุ่งหญ้าสเตปป์
Steppe Eagle

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aquila nipalensis* (Hodgson, 1833)

ขนาด : 76 - 80 เซนติเมตร

วงศ์ : เหยี่ยว นกอินทรีและอีแร้ง

สถานภาพ : นกอพยพ

การอนุรักษ์ : ไม่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

นกอินทรีหัวไหล่ขาว
Imperial Eagle

นกอินทรีทุ่งหญ้าสเตปป์
Steppe Eagle

4

นกอินทรีปีกลาย
Greater Spotted Eagle

5
นกอินทรีปีกลาย
Greater Spotted Eagle

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aquila clanga* (Pallas, 1811)

ขนาด : 65 - 72 เซนติเมตร

วงศ์ : เหยี่ยว นกอินทรีและอีแร้ง

สถานภาพ : นกอพยพ

การอนุรักษ์ : ใกล้สูญพันธุ์ จากถูกล่า ตายจากสารพิษ ถูกไฟฟ้าช็อต และแหล่งทำรังถูกทำลาย

เหยี่ยวอพยพ Migrant Hawks

เหยี่ยว kestrel
Common Kestrel

ขนาด 30-34 เซนติเมตร

เหยี่ยวด่างดำขาว
Pied Harrier

ขนาด 43-46 เซนติเมตร

เหยี่ยวทุ่งน้ำจืดเอเชียตะวันออกเฉียง
Eastern Marsh Harrier

ขนาด 48-56 เซนติเมตร

เหยี่ยวประจำถิ่น Local Hawks

เหยี่ยวแดง
Brahminy Kite

ขนาด 44-52 เซนติเมตร

เหยี่ยวขาว
Black-winged Kite

ขนาด 31-35 เซนติเมตร

เหยี่ยวนกเขาชिकรา
Shikra

ขนาด 30-36 เซนติเมตร

เกี่ยว
หัวใจใหม่
เมืองไทยยั่งยืน

กิจกรรมดูนกเหยี่ยว@ ดงเหยี่ยวดำทุ่งใหญ่ปากพืด จังหวัดนครนายก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายก
โทร. ๐-๓๗๓๑-๒๒๘๒, ๐-๓๗๓๑-๒๒๘๔